

λοιπόν τῇ στιγμή πού πρόδρασε σὸ φῶς εἶπουν μεγάλο ἢ μικρὸ καλλιτέγνημα τῆς ἐποχῆς του, κ' εἶναι χρέος τοῦ κριτικοῦ ἀπὸ τὰ τσακίσματα ὅπου μᾶς ἐμείναν ν' ἀνθεῖ στὰ δικάκερα πλάσματα καὶ νὰ τὰ ξαναστυλώσει ὅπως πρωτοβγήκαν ἀπὸ τ' ἀργαστήρι τοῦ τεχνίτη.

Ἄν τέτοια δουλιὰ ἔγινε ἀπάνου στὴν ποίηση τῇ δικῇ μας δὲν εἶμαι σὲ θέση νὰ τὸ πῶ. Κλίνω ὅμως νὰ πιστέψω πὺς δὲν ἔγινε. Ἄν ἀρχίνησε, ἄς ἐξακολουθήσει, κι ὁ «Νουμάς» πού εἶναι τὸ ὄργανο τοῦ φιλολογικοῦ ξαναγεννημοῦ στὴ ρωμηοσύνη ἄς ἀνοίξει πλατεῖα τίς στῆλες του γιὰ μελέτες ἀπάνου σ' αὐτὸν τὸν κάμπο.

Λέγοντας αὐτὸ δὲν ἐννοῶ πὺς ὅποιος δὲ μπορεῖ νὰ κάμει ὅλη τὴ δουλιὰ πρέπει νὰ μὴ συνεισφέρει τίποτις καὶ νὰ πᾶψει τὸ δημοσίωμα τραγουδιῶν ἄς εἶναι καὶ δίχως τὴ χρειάζουμένη κριτικὴ μελέτη. Ὁ πνευματικὸς πλοῦτος τοῦ ἔθνους πρέπει νὰ περιμαζερτεῖ, καὶ ἂν ἕνας δὲν εὐκολύνεται ἢ δὲν ἀδειάζει νὰ καταδουλεύει τὸ μερικὸ πὺς πέφτει στὰ χέρια του, ἄλλος θὰ ῥθεῖ κατόπι νὰ κάμει ὅτι δὲ μπόρεσε ὁ πρῶτος. Πολλὲς φορές εἶναι ἀδύνατο νὰ κοσμολογεῖς τὸ ὅλικο πὺς ἔχεις μπροστά σου, κ' ἐγὼ ὁ ἴδιος ὅπου στέκωμαι τώρα καὶ διδάσκω μπορῶ νὰ βρεθῶ σὲ θέση πὺς νὰ μὴ φυλάω τὸ κάμω. Καλὴ δουλιὰ δὲ γένεσαι πάντα μ' ἕναν ἐργάτη μοναχά.

Λόγια τῆς ὁδοῦ τοῦ Μῆν 1905.

British Museum

Σὲ ἀσπάζουμαι.

Ὁ συνάδελφός σου
ΛΑΖΑΡΟΣ ΒΕΛΕΛΗΣ

ΖΩΗ

*Ένας σοφὸς εἰδήλασε τοῦ κόσμου τὰ βιβλία,
*Εἰμέτησε τὰ τέτταρα πὺς λάμπουν ψηλά,
Μελέτησε τὸν ἄνθρωπο, τὰ δέντρα, τὰ θηρία
Κι ἀγάπη δὲν ἐγνώρισεν ἢ δόλια του καρδιά.

*Εἰγέρσε καὶ ἔφερε τα πάντα σ' ἅν Πυθία
Τὸ παρελθὸν τὰ μέλλοντα κι ὅλα τα τωρινά,
*Απέθανε, τὸν θάψανε σὲ μιὰ μικρὴ γωνία
Κ' ἐφύτρωσε ἀπ' τὸ μνημα του παλαιὰ κολοκυθιά.

Γ. Σ. ΖΟΥΦΡΕΣ

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΡΟΥΜΠΙΝΑ Η ΑΙΒΑΝΙΣΤΗ

Α'.

Οἱ καταχνιές τοῦ χυνόμενου σέρνονται βαριές καὶ ἀνάρια σὸν ρημαγμένον κάμπο καὶ τὰ ξεροπόταμα ἀρχινοῦνε τώρα νὰ κατεβᾶζον φουσκωμένα καὶ θολὰ νερά. Τὰ μάθρα κεράκια κοπαδιστὰ πετοῦνε ἀπὸ τὸ ἕνα ὀργωμένο χωράφι σὸ ἄλλο καὶ ψάχνουν κατὶ νὰ βροῦνε μέσθ' ἀπὸ ἄχρυσον χῶμα μὲ τίς κίτρινες μύτες των. Ἐνῶ κάπου κάπου κ' ἕνας ξεβηγιάτης σκυφτός σὸ ἀλῆτρο του χουγιάζει τὰ ὀκνά του βόδια καὶ τὰ κεντάει μὲ τὴ μακριὰ τῇ βουκέντρα. Ὁ ἥλιος πνίγεται σὲ σύννεφα καὶ οἱ μέρες πὺς σκοτεινὲς δροσιζοῦνται μὲ τὰ πρωτοβόγια.

Κι ἀπάνου σὸν ἀέρα οἱ μάθρες ἀράδες τῶν πουλῶν τοῦ χειμῶνα ἔρχονται ἀπὸ τὴ μιὰ ἄκρη τοῦ οὐρανοῦ καὶ χάνονται σὴν ἄλλη καὶ βγαίνουν κάποτε κι ἄλλοτε τίς κλαψιάρικες ἐκεῖνες φωνές πὺς

Η ΙΛΙΑΔΑ

ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Νὰ τέλος πὺς καὶ τὸ περίτρονο ἑλληνικὸ ποίημα μεταφράστηκε... στὴν ἑλληνική. Γιατὶ ἀντίθετα ἀπ' τοὺς λιγοστοὺς πὺς πὺς μπροστὰ μεταφράσαν ἢ δικάκερα ἢ λίγο μέρος τῆς Ἰλιάδας στὴ φτιαστὴ γλῶσσα πὺς ἀρχαίζει, σ' αὐτὴ πὺς ἀσκημίζει τὴ νεώτερη φιλολογία τῶν Ἑλλήνων, ἢ σὲ μιὰ γλῶσσα ἀνακατεμένη ἀπὸ καθαρεύουσα καὶ δημοτική, ὁ Ἀλέξανδρος Παλλῆς μεταχειρίστηκε ὅπως στίς ἄλλες μεταφράσεις του καὶ αὐτὴ τὸ ἴδιωμα τοῦ λαοῦ, τὴν πεταχτὴ καὶ δροσερὴ καὶ ζωντανὴ δὲ μ ο τ ι κ ῆ. Ἡ γλῶσσα καὶ τὸ μέτρο, πὺς χίλιες φορές ὁ βοσκός, ὁ χωρικός, ὁ τεχνίτης ἄκουσαν ν' ἀντιχῇ στοὺς κλέφτικους σκοποὺς, στὰ τραγούδια τῆς ἀγάπης, στὰ θλιμμένα μυρολόγια, ντύνει τώρα τὴ δῆγηση τοῦ ἥρωϊμοῦ τοῦ Ἀχιλλέα, τοῦ διαλόγου τῆς Ἀνδρομάχης, τῶν πένθιμων θρήνων ἀπάνου ἀπ' τὸ νεκρὸ τοῦ Ἑκτορα. Μὰ μὲ τὴ μορφή μαζὶ, ἢ μεγάλη ἀρχαία ποίηση ξαναζεῖ ἐδῶ παίρνοντας καινούρια νιότη ἀπ' τίς εἰκόνες καὶ ἀπ' τὴ σκέψη τῇ νεώτερῃ ἐκκλησιᾷ ἐδῶ καὶ ὁ νέος, πατὴς ὁ ἱερεὺς, κίστρο τὰς ἐν πόλει ἄκρῃ, καπετάνιος ὁ ἀρχός, παλληκαριὸν ἢ θούριδος ἀλκή, ἀγροῦλα γίνεται ἢ ἡὼς καὶ Χίρος ὁ θάνατος. Κι ἂν ἔτσι ὁ θεσπευδὸς τῶν ὁμηρικῶν τραγουδιῶν γίνεται, σκεδὸν ὅλος, φανερός καὶ διάφανος ὡς καὶ στοὺς ἀναγνώστες τοὺς ἄγευτους ἀπὸ καθὲ κλασικισμῷ, πᾶσις καὶ πᾶσις θεολογικὴς παρατήρησης καὶ παραβολὴς διδαχτικὴς δὲ βγαίνουν ἀπ' τὴν ζέταση αὐτῆς τῆς μεταφράσεως γιὰ κείνον πὺς κ' ἡ γλῶσσα κ' ἡ τέχνη τοῦ Ὀμήρου ἄγνωστο δὲν εἶναι! Ἄς σταματήσουμε γιὰ μιὰ στιγμή σὲ κάνα δυὸ ἀπ' τὰ ἐπιθέτα : σ' ἐκεῖνα π' ἀποδοθήκανε δίχως ἄλλαγμα κανέναν (νεφεληγερέτα=συγνεφουσινάχτης, ἀστεροπητής=κεραυνονιβάχτης, ἀργυροδίνης=ἀργυρόρογγο, φιλομειδής=φιλογέλαστον, ποδηνέμος ὠκία=γοργὴ ἀνεμόποδη) σ' ἄλλα πὺς ἔχουν ἐκτενίζουσι (ἀργυροπέξα : λευκόποδη) ἢ δυναμώνουν (γυναικ' εὐειδέα : γυναικὶ ἀγγελικωμομένη, ἡδυπτής : χρυσόκληρος) ἢ δίνουν ἄλλα τῇ θέσῃ (ἀντὶς βοιδομάτα λόγου χάρι πὺς λέει σήμερα ἄλλα παρὰ βοῶπις προσημύθηκε ἢ μαρμαρό-*)

*) Δημοσιεύτηκε σὸ ἐπιστημονικὸ περιοδικὸ τῆς Φλωρεντίας «Atene e Roma», φύλλ. τοῦ Μῆν σελ. 156—159.

λαίμη)· σέκεινα πὺς φανερώνουν μὲ τὸ πλῆθος τῶν διαφορῶν εἰκόνων τὸν πλοῦτο καὶ τὸ εὐκολόλογιστο τῆς νεώτερης γλώσσας : ἔτσι ἀντίθετα σὸ μοναδικὸ «πόδας ὠκίος» ἔχουμε γοργόποδος (γοργοπόδαρος) καὶ φτεροπόδαρος (φτεροπόδαρος) καὶ φτερογλήγορος, ὅπως τὸ «καλλήπαρος» γίνεται τριπλὸ : κρινομαγούλη, κρινοθώρητη καὶ ροδόθωρη. Οἱ χαριτωμένες λέξεις, τόσο συγγενὲς στὰ δημοτικὰ τραγούδια, «λυγερὴ» καὶ «μαυρομακτα» παίρνουν τὴ θέσιν τῶν «εὐπλόκαμος» καὶ «εἰλικυψ»· ἀντὶς εἰκὼν ἀκουστικὴ ἔχουμε τοῦ ματιοῦ εἰκὼν, ἢ θαλασσα ἡχέσσα γίνεται θάλασσα ἀφρισμένη· ἐνῶ μὴ τὴν τόση ὁμορφίαν τοῦ τὸ ἄλλα μαρμαρέην» ξαναφωτοβολᾷ σὸν ἀντίλαμπο γιὰ τὸ Σωστὴ λαϊκὴ χάρι παίρνει τώρα ἢ «δία γυναικῶν» πεντάμορφη Λενιώ, ἢ Λενιώ μὲ τὸ τυτὸ φουστάνι, «τανύπεπλος», κι αὐτὸς ὁ Δίας ὁ δολομήτης τώρα συχωράει νὰ τοῦ φωναζοῦν «μαργόλε»!

Μὰ πάλι πόση δὲν κλείνουν καὶ δὲ δίνουν ὁμορφίαν μερικοὶ τύποι τῆς καινούριας γλώσσας ἄγνωστοι σὴν ἀρχαία! Κεῖνα τὰ ἐπιθέτα λόγου χάρι πὺς κενῶν ἕνα μὲ τὸ ῥῆμα δίνοντας σ' αὐτὸ ἢ πὺς φανερὴ ἢ πὺς πιστὴ ἢ πὺς τέλεια σημασία : «ὄχετο κἄλα θεοῖς» λέει ὁ Ὀμηρὸς, «συγγνέφεταν» λέει ἢ καινούρια γλῶσσα· «κύσε» ὁ Ἑκτορὸς τὸ παιδί του, μὰ σὴν νεώτερη γλῶσσα «τὸ γλυκογέλασε» : ὅμοια κείνος πὺς «μειδεῖ» ἐδῶ «γλυκογέλα» κ' ἢ θέσῃ πὺς «λύσεται» «θερμοπερικαλίσται».

Μπορούσαν νὰ γίνουν κι ἄλλες παρατήρησεις πάνω σὸν τρόπο καποὶ πὺς βᾶν καὶ δυνατὸ πὺς ὁ νεώτερος μεταφραστὴς μεταχειρίζεται γιὰ νὰ ποδοῖσῃ τὴν ἑκφραση τοῦ πόνου βάζοντας σὴν θέσιν τῆς γενικῆς καὶ ἀραιωμένης ἰδέας τὴν εἰδικὴ καὶ συγκεκριμένη, μεταφέροντας σὲ ἰλικὴ ἔννοια ὅτι ὁ ἀρχαῖος ποιητὴς πνευματικὰ ζουγκρίζει : ἢ ἀχνυμένη κῆρ (Ω 773) γίνεται «μὲ σπληχν πλινγωμένη», τὸ «ἔχω δ' ἄχε' ἄκουτα θυμῷ» (Ω 91) «ἄχ μὲ τῶν τόσα σκυλῆκια ἔμεινα», τὸ «ὀδυροδρανώων» (Π 84) μεταφράστηκε «μὲ τὴν ψυχὴ σὸ στόμα» καὶ τὰ λόγια τοῦ Ἀχιλλέα σὸν Πρίαμος : Ἄ δειλ' ἢ δὴ πολλὰ κἄν' ἄνσχει σὸν κατὰ θυμὸν (Ω 518) τρέμουν ἀπὸ ἀληθινώτερο καὶ βαθύτερο συμπνευμὸ σὴν φράση «Ἄ δόλιε, νὰ πολλὰ ἢ ψυχὴ σοῦπιε πικρὰ φαρμακία». Τὸ ἐναντίον ἄς παραδῶθῃ τὸ «ἴσον ἐμὴ κεφαλῇ» (Σ 82) μὲ τὸ πνευματικώτερο «σὰ φῶς μου».

Μὰ περισσότερο ἀπ' αὐτὲς κι ἄλλες ὁμοίαι παρατήρησεις, πὺς ὁ ἀναγνώστης μπορεῖ μὲ τὴν ἡσυχία του νὰ κἀν διαβάζοντας τὸ βιβλίον τοῦ Παλλῆ, ἀ-

κάμουν τοὺς χωριάτες νὰ σηκώνουν τὰ κεφάλια πρὸς τὰ πάντα καὶ μ' ἀνοιγμένο στόμα καὶ ὀρθάνοιχτα τὰ μάτια νὰν τὰ βλέπουν νὰ περνοῦνε.

Ἡ κόκκινη Φωτιά κι ὁ γλήγορος Αἶβας μπροστὰ μὲ τὰ ρουθούνια κατὰ τὸν οὐρανὸν σὰ νὰ μυρίζουν τὸ καλὸ καὶ τ' ἄφρονο κυνήγι χώνονται σὲ λασπωμένα κοκκινωχῶματα καὶ φτάνουν σὴν παλιὰ κουράλα, ἐνὰ δέντρο πελώριο καμένο ἀπὸ χρόνια.

Κοντὰ ἀναμμένος ἀπὸ τὴν τρεχάλα ὁ νέος κυνηγός, μὲ τίς ψηλὲς μπότες καὶ τὸ πράσινο ζουγκρι σὴν μέση, ἀκολουθεῖ μὲ τὰ ἐξυπνα μάτια ἕνα κοπάδι ἀγριοπαπῖες πὺς πέφτει, χαμηλώνοντας τὸ φτερό, στίς μεγάλες μπόρες πὺς ἀνταριάζονται κάπου ἐκεῖ χάμου μὲ τὸν πρωινὸ ἥλιο.

Κλείνει τὸ ζερό του μάτι, σημαδεύει καὶ δυὸ ἀγριοπαπῖες χτυποῦνε λαβωμένες τὰ πλατούρια των μέσα σὴν μπάρα γιὰ νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὰ δόντια τῶ σκυλιῶ πὺς πλέχουν κατὰ πάνου των καὶ γκαβγίζουν ἀπὸ χαρά. Οἱ ἄλλες σὸν βρόντο πετοῦν ξενομιμένες.

Μία γυναικὶα κουκουλωμένη, πὺς ἀντίπερα σκύπτει καὶ ξεζιζώνει ἀγκάθια, ἀκούει τίς ντουφεκιές

καὶ γυνάκει νὰ κοιτάζει· μὰ ἡ καρδιά της σφίγγεται καὶ ἡ ὄψη της γλωμιάζει, σὰ θεωρεῖ τὸ νέο κυνηγὸν νὰ καθέται τώρα σὲ μιὰ πέτρα καὶ νὰ μιλᾷ τὰ λαγωνικά του πὺς σέρνουν σὸ χῶμα καὶ τοῦ πᾶνε καθένα ἀπὸ ἕνα πουλί.

Εἶναι μέρες τώρα πὺς μέσα σὲ καταχνιασμένα πουργὶ τὸν ἀπαντᾷ μὲ τὸ ὅλο κρεμασμένο σὸν ὦμο νὰ τραβάει ἄγνοιαστος κατὰ τίς μακρινὲς μπάρες γιὰ κυνήγι, ἐνῶ ἀπὸ τὴ ζαλικωμένη μὲ βρεμὴν κούφια ξύλα καταπίνει τὸ πνιχμένο σάλιο της καὶ μουσκίζει τὰ ὦρια μαλλιά της ἀπὸ τὸν ἴδρω πὺς τρέχει.

Στὰ χλαστὰ κόμα ὄνειρά της ξεγελιέται καὶ πολλὲς βολές, ὅταν τυχαίνει νὰ περάσει ἀπὸ κοντὰ του, νογχεῖ τὰ καφτερὰ του μάτια νὰ μπηγούναι πάνου της τόσο πὺς θεωρεῖ πὺς εἶναι μαρμαρωμένη πιά καὶ δὲν μπορεῖ νὰ σαλέψει ἀπὸ τὸν τόπο. Κοντοστέκεται τότε, τὸν κοιτάζει κι ἀρτὴ κατὰματα λαχταρισμένη καὶ τὸν γλέπει νὰ χαμογελάει κάπως, μὰ δὲν τῆς πετάει ἀκόμα μιλιά καὶ φέδγει πάλι ντρεπούμενη καὶ λωλαμένη.

Οἱ ἀντάρεις σκορπιούνται ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ ὁ νέος κυνηγὸς ἀντικρύζει τὴ Ρουμπίνα νὰ λάμπει πλημμυρισμένη στίς ἀχτίνες του. Ἐχει γυρισμένο τὸ πρόσωπο πρὸς ἀπὸν καὶ μὲς τὸ χλιαρὸν ἐκεῖνον καιρὸ

ξίζουν δυό ή τρία σύντομα δείγματα της μετάφρασής του, τόσο πετυχημένης μαζικά ζωνητής, (1) που κάνει δύσκολη την έκλογή. Νά ή περίφημη παρομοίωση των φύλλων (Z 146—149)

Ξέρεις τών φύλλων τή γενιά; κτλ.

Τά τελευταία λόγια του Πάτροκλου (H 843—857).

Τότ' είπες, Πάτροκλε άλογά, κτλ.

Και τό κλάμα, τό σπαραχτικό στην άπλότη του, της Έκάθης πένου άπ' τό νεκρό του γιού της (X 430—36):

Τότ' ή Έκάθη άρχίνησε τών γυναικών τό κλάμα κτλ.

Στό τέλος πρέπει νά σημειώσω πως ό Πάλλης μεταφράζοντας την Ίλιάδα στη γλώσσα του λαού και για τό λο βρήκε καλό νάφαιρέσει μερικά κομμάτια που φανερά μπήκαν ύστερώτερα κ' έχουν παρά πολύ λίγο διαφέρο για τούς άναγνώστες. Όμοια λήστερα κάπως μετακίνησε μερικούς έξάμετρος, έβαλ' άλλους, ένωσε δυό σ' ένα μοναχό στίχο. Κι άπ' αυτή την όψη ακόμα παρουσιάζει ιδιαίτερο διαφέρο ή μετάφρασή του, σά μετάφραση που ζητάει νά μ' δώση έναν Όμηρο πιο καθαρό άπό τίς σκουριές που του κάλλησαν οι κατάλογοι κ' οι επανάληψες.

Έτσι μονάχα οι ραψωδίες I—XII και XIV μεταφραστήκανε δλακερα έχτός, έννοείται, άπ' τόν κατάλογο τών πλοίων στο II· βγήκε όλο τό XIII ως και ή δεύτερη Θεομαχία στο XXI (383—525) και κάμποσοι στίχοι (XX 158—380, 494—502) της πρώτης. Στο XIV βγήκε τό μέτρομα τών έρωμένων του που κάνει ό ίδιος ό Δίας μπροστά στην Ήρα, και στο XVII ό κατάλογος τών Νηρηίδων (39—49): στην XV ραψωδία άφίνονται οι στίχοι 501—591. Παράλειψες και μετατοπισμαί μικρότερης σημασίας είναι στις ραψωδίες XV XVI, XVIII, XIX, XXII, XXIV· πιο σοβαρά και συχνά στις ραψωδίες XVII και XXIII.

Μακάρι αυτό τό έργο, φτιασμένο και τυπωμένο

1) Σά έργο τόσο μεγάλο είταν άδύνατο νά μή ξεφύγη κάποια άτέλεια ή άδελφιά· π. χ. στο Γ 417 ή μετάφραση δέν είναι σωστή.—Όσο για την όρθογραφία ό Π. γνωρίζει τίς συντηρητικές ιδέες πουχω γράψη και σ' άλλη περίπτωση και θά με συχωρήσει που στά μέρη που μνημονεύω έβαλα μερικά υ στη θέση του β του ι ή του φ.

Δέν πρέπει νά σωπίζουμε για τό μικρό, μά πολύ χρήσιμο πιστεύω νεωτερισμό που μπαίνει έδω για πρώτη φορά, τ' άνάποδο έρωτηματικό (!) όπως στα Ισπανικά.

δέρνεται κι άφτός άπό έναν πρωτόφαντο πόθο τόσο που τώρα θυμάται τά περαπονεμένα μάτια της μικρής κορασιάς κι άποθυμεί νά την έχει κοντά του και νά της σφίγγει την ψηλή και λιγνή της μέση. Πλανταγμένος βγαίνει και κυματίζει ένα γαλάζιο μαντήλι· στον άγέρα· ή Ρουμπίνα τό γλέπει μακριάθε, μένει όλόρθη κι άκίνητη και τά μούτρα της φλογίζουν πολύ. Έστερα κινάει κατά τό καλυδόσπιτο, συχνογερωτώντας τό κεφάλι πίσω προς τόν όριον κυνηγόν.

Άφτός άφογκράζεται τό σκούζιμο που κάνουν οι κρούνες στον ούρανό και παχαμονέθει την πρόσκαιρη στιγμή νά χτυπήσει και πάλε.

B'.

Ό ήλιος λαμποβολάει και τά σαλιαγκάρια φιλάνουν μακριές κι άκανόνιστες λουρίδες που γυαλίζουν πάνω στο βρεμένο κι άφράτο χώμα.

«Σου έκλεισα τό δρόμο και δέ μπορείς νά μου φύγεις τώρα», λέει ό νέος κυνηγός στην όμορφη Ρουμπίνα κι άφτη τραντάζεται άπό τή μεγάλη χαρά.

«Ό κάμπος είναι άνοιχτός και περνά άπ' όπου θέλω», του άπολογιέται έκείνη με κατεβασμένα τά

σε ξένον τόπο, νά βρη στην πατρίδα τών άρχαίων ήρώων που ύμνολογεί την πιο γιορτάσιμη ύποδοχή! Μακάρι νάποδείξη ακόμα μια φορά πως ή δύναμη κ' ή χάρη κ' ή γλύκα της γλώσσας του Όμηρου ξαναζούν μονάχα στη γλώσσα του ελληνικού λαού, ό όποιος θά πρεπε νά νοιώσει την πιο ζωνή εύγνωμοσύνη για αυτόν, που ύστερ' άπ' τά βιβλία της πίστης και της έπιστήμης κοπίασε νά του δώση τό αιώσιο βιβλίο τίς ποιήσεις.

P. E. PAVOLINI

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ

Η ΖΩΗ ΣΤΟ ΚΑΣΤΕΛΛΟΡΙΖΟ

ΤΟ ΝΗΣΑΚΙ ΜΑΣ*)

Γ'.

Με την άνοιξη, που μ'ς φέρνει της νοτιάς τά προυνά χάρδια και του πουνέντη τις άπομνημεριανές δροσιές, άρχινούν τά καρδιά μας νά ζεκινούν για τό ταξίδι. Τά ναυτοπούλα μ'ς έκαμν στο νησάκι τους τά Χριστούγεννα και τά Φώτα, τίς άποκρήνες και τή Μεγαλοδομάδα, έκυσαν τά τραγούδια της Πατχλιάς και γι' αυτό ευχαριστημένα άφίνουν της πατρίδας τή λεβέντικη ζωή και του σπιτιού τή ζεστασιά για νά περάσουν πελάγη και κόρφους, για νά παλέψουν με τό γεροθυμώδη Βορριά και τόν τρελλό Γαρμπή και νά μαλλώσουν με την άστατην όργή της θάλασσας, που θά τοίς δώση τό ψωμάκι της φαμελιάς τους τό θαυροδεγμένο Κι' άρχίζουν ένα ένα τά μπρίκια κ' οι γολέττες μας, τά μπάρκα και τά τρεχαντηράκια μας νά αλύνουν παλαμάρι ν' άνοίγουν τά κάτασπρα, σά ρτερά κύκνου, πχνιά τους και νά μ'ς άφίνουν την «καλήν ύγεια». Σε δέκα-δεκαπέντε μέρες τό λιμναίοι μας είν' άδειο και τό νησάκι μας βρίσκεται σε μια σιγασιά παρξέση, που βασιλεύει όλο τό καλοκαίρι.

Είναι όμορφο και πολύ συγκινητικό νά στέκης κάτω στο κορδόνι του λιμναίου μας, ή στο μυρωμένο περιγάλι του Μαντρακιού και νά θωρής τά ναυτοπούλα μας, που φεύγοντας άποχαιρετούν γονιούς

*) Κοίταξε φύλλ. 149 σελ. 12.

μάτια. Κι άβάσταχτη πέφτει μες την άγκαλιά του.

Πάνου στο παρδαλό πουκάμισο ξεχωρίζουν τά στρογγυλεμένα βυζιά. Ό νέος κυνηγός χαηδέθει τά μεταξένια μαλλιά και λιγώνεται όταν κοιτάει τά ώραια και σκληραμένα ακόμα έκείνα βυζιά. Τό χέρι του τρεμουλιαστό χώνεται κατου άπό την άρσασάλη και βαστάει την κοπέλλα που λυγίζει τό κορμί της, σά νά θέλει νά πείσει καταγής. Οι άνεμώνες που έχει καρφωμένες στα στήθια τρίβονται άπό τό σφίξιμο και μένουν μονάχα τά κουτσάνια τώρα.

Δέ λένε τίποτα τώρα, μά ή καρδούλα της χωριατοπούλας βαράει πάντα και ή ματιά του νέου κυνηγού της άφιλονιέται μύρια άγνωρίστα πράματα που τή μεθούνε. Την άμαθη!

«Θέλω νά σε ριλήσω», του λέει τελεφατρία δειλά και γεμίζει τό πρόσωπό της με κόκκινες παπαρούνες. «Αύγα μου λίγο τό ψηλό σου κορμί...»

Ό νέος κυνηγός της φράζει τό στόμα με τά δαχτύλια του, μά ή Ρουμπίνα δέν πάθε νά φουσκώνει τά άγλύκαντα ακόμα στήθια της με γάργαρα γέλια.

«Νά σε χάρουμαι, ώραία κοπέλλα!» κουθεντιάζει σιγά σιγά και λιγωμένα, σάν ή μικρή γυναίκα ξεγλυστράει άπό τά χέρια του και φέγγει με άλαφρή

και φίλους. Τά βλέπεις θαυρομένα — μή θαρρήτε πως δέν κλαίν και τά παλληκάρια μας—νά φιλούν της μάννας τους τό χέρι και με πικρόγλυκο χαμόγελο νά τραβούν για τή ζωνταιά. Κι' άκούς τίς εύχές της μάννας, που πνιγμένη στο κλάμα δίνει άπό τά βάρη της καρδιάς στάκριβά παιδιά της, ένθ παρέκει βλέπεις σάν άτίμητα μαργαριτάρια νά κυλούν τά δάκρυα της νύπαντρης κόρης ή της λεύτερης κοπέλλας στα ροδινά μάγουλά τους, που τά άλαφροσκέπασε λές της λύπης τό χνούδι.

Μισώω κι' όλα τά πουλιά κλαίνε τό μισέμο μου κλαίει κ' ή χαϊδεμένη μου τόν άποχωρισμό μου

Ό μισέμος καημός είναι και τό 'χε γεια» 'ναι ζάλη και τό «καλώς ώρίσεται» είνε χαρά μεγάλη.

Τώρα που φεύγω, μάννα μου, έβγα πάνω στο δώμα και πέ με «καταβόδιο σου» με τό γλυκό σου στόμα.

Άκόμα δέν έμίσψα κι' άρχίνησε νά κλαίης και της καημένης θάλασσας παρξόνα νά λής.

Μισώω και σ' άφίνω γεια, χρυσοβαγιά πλεωμένη, κι' αν τό κορμί μου παίρνω τό μά ό ναός μου'δω πομένει.

Αυτά κι' άλλα πολλά τέτοια είναι του «μισέμου» τά χιλιόμορφα διστίχα, που τραγουδούν τά ναυτοπούλα μας στην κουβέρτα του καρδιού τους, που σάν πουλάκι όλόταχο άφίνει ξοπίσω του μηχανί τά βουνάκια του νησιού μας και χάνεται μες στού όρίζοντα την άμφοβόλη θαμπάδα. «Ω! τότε! Με τί πόνο θωρεί και θωρεί την ύστερή κορφούλα του νησιού μας που άπωνα λίγο-λίγο βυθίζεται λές μ'ς'στων κυμάτων τόν έξοχο θρίαμβο!

Εύτός που θ' άμολάρη τό καρδί και γεμίσουν άπ' άγέρχ τά παννιχ του, οι γυναίκες και τά κορίτσια τών ναυτών και του καπετάνιου θά τρέζουν με τά κερά, τό λιεχνι και τά λαδικά στα χέρια σε κανένα ξωκλήσι, πάνω στην κορυφή κανενός βουνού χτισμένο, για νά καταβιδώσουν και νά καρφώσουν τό πλεούμενο έμμενο. Έκεί πρώτα-πρώτα θά νάψουν τά καντήλια τών άγιών τουρρημακλησιού και τά κερακια τους. θά θυμιάσουν και θά παρκαλέσουν τή Παναγιά ανά τούς καλσταξιδιέψη και νά τούς φέρη πίσω καλόν καταβόδιο». Έστερα θά κύνουν σαντακλειδα (κούνια) σε κανενός [δεντρού κλωνι και θάρχησουν του «μισέμου» τά τραγούδια, που τραγουδούν έχοντας τά μάτια καρφωμένα στο καρδί που σφίξει τά κίματα και παει.

Κι' άκούς τίς μελαχροινές και ξανθές, σάν άλ-

περπατησιά, φιλημένη και ξεκουμπωμένη τώρα πρώτη φορά.

Γ'.

Ό στιά τριζοδολάει άπό τά ξύλα που καίνε και λάμπουνε με τή φλόγα των μες την καλύβα και ό νέος κυνηγός είναι πλαγιασμένος σ' ένα άρκουδοτόμαρο πάνω. Στα πόδια του με την κοιλή στα χώματα ή κόκκινη Φωτιά μισοκλείνει τά μάτια και θέλει νάποκοιμηθεί, ένθ ό γλήγορος Αίδας γλείφει τό χέρι του άφεντικού του. Η άναμπουπούλα ίκείνη, μ' όλα τά χιόνια που είναι σκεπασμένος ό κάμπος, τανέ ναυούζει σε έναρα γλυκά και σφυρίζει ένα παλιό τραγούδι του βουνού.

Ό Ρουμπίνα μπαίνει πασπαλωμένη με χιόνι του πιάνει τό χέρι και του χαμογελάει σά σ' άνερε μαχικό. Άφτός όρθοστέκεται, δοκιμάζει νά βγάλει μιλιά, μά ή σωνή του πνίγεται μες τό λαρύγγι άπό την άμέτητη και βαθιά λαχτάρα και μόνο ένα δάκρυ κυλάει στα μαλλιά της κοπελλιάς, καθώς σκύβει και τή φιλάει στο καθαριο της γλέφαρο.

Βουβαίνονται για πολλή ώρα έτσι και οι δύο των. Ό νέος κυνηγός είναι όμορφος και ή μικρή γυναίκα κοκκινίζει όλοένα, μά ό πόθος τώρα της

λες Σειρήνες, νὰ πετοῦν γύρω γλυκὲς μελωδίες.

Ἐμείς, καὶ μ' ἄφισες σὰν κλαδεμμένο κλῆμα
ἔς ἔχῃ, χαϊδεμένο μου, ἡ θάλασσα τὸ κρίμα.

Ἀκόμα δὲν ἐμίσες δυὸ μίλια ἀπ' τὸ λειμῶνα
καὶ τρέχουν τὰ κατὰκτα μου σὰ βρύσες τοῦ χειμῶνα.

Τὴ θάλασσα τὴν ἄρμυρή θὰ τὴν ἀλείψω μέλι,
γιατὶ τὴν ταξιδεύουσι παιδάκια σὰν ἄγγελοι.

Ξενηταμένο μου πουλί, στὰ ξένα μὴν ἀργήσης
κι' ἔν' κάμης ἀρκετὸν καιρὸ μὴ μ' ἀπαλημονήσης.

Ἦ ξενηταίά σου μ' ἄρρωστᾷ καὶ σὰν τὸ χιόνι λυώνω
μὰ σὰν μὲ ποῦν πὼς ἔρχεσαι σὰ ρόδο ξανανιώνω.

Καστελλόριζο

Μ. Γ. ΠΕΤΡΙΑΝΣ

ΑΠΟ ΤΟ «ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΛΗΘΗΣ»

Ἄπ' τὸ περὶ δόλι τ' ἄλικο τοῦ Μᾶν μάζωξα ρόδα
καὶ στᾶφερα νὰ στολιστῇς, ξανθόλευκὴ μου ἀγάπη...

Ὁξω ἄπ' τὸν κῆπο τὸ ξανθὸ μέλισσι μ' ἐπροβόδα
διωγμένο ἀπὸ τὴν ὄργητα τοῦ φύλακα τοῦ Ἀράπη.

Κ' ἦσουν στὴ δύση ὡς ἀνθίζεις, τὸ εἶδος, ἡ νέα λαμπάδα
σὰν τ' ἄλλο φῶς βυθίστηκε... κ' ἦσουν τοῦ Μᾶν δεντρί,
ξένο ἀπὸ τὸ φυλλοῦρισμα, γιομάτο πρασινάδα,
τὰ ὀνείρατα ἦσαν γύρω σου σκλίστοι σου καὶ οἱ καιροί.

Καὶ τὸ κορμὶ σου ἀνύψωνες, σὰ νὰν τὸ ὕψωνε χέρι,
πρὸ παραδείσιαν ἀγκαλιά νέας κι' ἀγνῆς ζωῆς,
σὰ νᾶθελες στοὺς οὐρανοὺς νὰ γίνης νέο ἀστέρι,
σὰ νᾶθελες μέσ' στὴν Ἑδέμ πουλί νὰ φτερωθῇς.

ΡΩΜΟΣ ΦΙΑΤΡΑΣ

ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ

τὸ ἕνα, κ' ἕνα φρ. χρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικόν, πουλιοῦντα
στὰ γραφεῖα μας τὰκόλουθα βιβλία:

Τοῦ **ΨΥΧΑΓΓΕΛΟΥ** «Ταξίδι» καὶ «Ὀνειρο τοῦ
Γιαννίτη».

Τοῦ **ΠΑΛΛΗ** «Ἥλιος καὶ φεγγάρι».

Τοῦ **ΦΩΤΙΑΔΗ** Τὸ «Γλωσσικὸ ζήτημα καὶ ἡ
ἐκπαιδευτικὴ μας ἀναγέννηση».

Τοῦ **Εὐσταθίου** «Ἱστορία τῆς Ρωμιοσύνης καὶ
καὶ «Μαζώχτρα, Βρουκόλακας κλπ.»

Τοῦ **ΦΙΛΩΝΤΑ** Γραμματικὴ τῆς Ρωμεικῆς
γλώσσας (μέρ. Α').

Τοῦ **ΔΟΥΓΓΟΥ** «Δάφνης καὶ Χλόη» (χαρτοδε-
μένο) μεταφρ. Ἦλ. Βουτιερῆδη.

Τοῦ **ΣΟΦΟΚΛῆ** Αἴας. Μετάφρ. Ζήσιμου Σί-
δερη.

Τοῦ **Χ.** Ἀντρεάδου «Ὁ Μὲγ' Ἀλέξανδρος».

Τοῦ **Κ.** Παδαγιάννη «Μοσκίς» (Δηγήματα
50 λεπτὰ).

Ἡ **ΛΙΑΔΑ**, μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν κ. Ἀλέξ.

Πάλλη δρ. 2 καὶ φρ. χρ. 2 στὸ ἐξωτερικόν.

ἄγγιξε τὴν καρδιά καὶ λουφάζει μεθησμένη στὴν
ἀγκάλη του.

«Τὰ μάγουλά σου εἶναι σφιχτά καὶ ὁ λαιμός
σου χιονάτος» γέλασέ μου, καρυδομάγουλη, νὰ φέ-
ξουν οἱ μαργαρίτες σου».

Ὁ ἀντίπαλος τοῦ γαργαρόγελου ἀπλώνεται καὶ
δυναμώνεται στὸ στενὸ παλιοκαλυβό. Ἡ κόκκινη
Φωτιά καὶ ὁ γλῆγορος Λίβας γιομίζουν τὸν ἀέρα μὲ
χαρούμενες φωνές, ἐνῶ ἡ πύρα σκορπάζει τὴ ζέστα
καὶ διώχνει τοὺς πάχους καὶ τὰ κακοκαίρια.

«Θέλω νὰ λησμονήσω ὅλα μου τὰ περασμένα καὶ
ὅλα τὰ μαλωμένα τῆς κκλῆς μητρίδας μου».

Πέρα ἀπὸ τὰ συννεφιασμένα κορφοβούνια εἶναι
τὸ χωριὸ τοῦ νέου κυνηγοῦ καὶ ὅταν τὰ χελιδόνια
φέγγουν γιὰ τοὺς ἡλιοπλημμυρισμένους τόπους,
ἀφ' οὗ ξεκινάει καὶ ἔρχεται στὸν κάμπο νὰ κυνηγή-
σει τὰ πουλιά τοῦ χειμῶνα. Τὰ συλλογίζεται ὅλα
ἀφ' οὗ, μὰ βρίσκει τώρα πῶς καλὴ καὶ πῶς λιμπι-
στικὴ τὴ μακρυσμένη ἐκείνη φωλιά στὸ πλάγι μι-
νῆς νέας γυναικῆς πού τὸν ἀγαπᾷ σὰν τὸν ἥλιο
καὶ σφίγγεται πανοῦ του σὰν τὸ χταπόδι.

«Θὰ γενήσουμε ἕνα λιόκαλο παδί!» τῆς λέει
πάλι καὶ ἡ Ρουμπίνα στρώνεται χάμου στὰ κροκο-
τόμαρο καὶ θέλει νὰ κοιμηθεῖ στὸ πλεθρὸ τοῦ ὠριου
κυνηγοῦ.

Ο ΝΟΥΜΑΣ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα δρ. 10.—Γιὰ τὸ ἔξω-
τερικόν φρ. 10

20 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 20

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ: Στὰ κίθκια τῆς Πλατείας
Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰ-
κονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιοδρόμου (Ὁ-
φθαλμιατρεῖο) Σταθμοῦ ὑπογείου Σιδηρο-
δρόμου (Ὁμόνοια) στὸ καπνοπωλεῖο Μανω-
λακάκη (Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια),
στὸ βιβλιοπωλεῖο «Ἐστίας» Γ. Κολάρου.

Στὸν Πειραιᾶ: Καπνοπωλεῖο Γ. Σηροῦ.
ὁδ. Βουδουλίνης δρ. 1, σιμὰ στὴν Τροῦμπα
Ἡ συντρομὴ πλερώνεται μπροστὰ κ'
εἶναι ἐνός χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Κ Α Ι

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΕΧΟΥΜΕ

πὰ Κυβέρνηση καὶ μάλιστα Κυβέρνηση μὲ τὸν κ.
Ράλλη. Ἄ θὰ ζήσῃ ἡ ὁχὴ, δικὸς τῆς λογαριασμός.
Ἐμεῖς ζωντανὴ τὴ βλέπουμε σήμερον καὶ γιὰ ζων-
τανὴ τὴν κρίνουμε καὶ ἡ γνώμη μας εἶναι πὼς στὴ
σημερινὴ πολιτικὴ, ἡ κάλλιο κοιμητικὴ, ἀναμπα-
πούλα μὲ τέτια Κυβέρνηση πρέπει νὰ βασταχτεῖ λίγο
στὴ ζωὴ γιὰ νὰ βάλλει τὰ πράματα σὲ κάποια τάξη.

Γιὰ τοὺς ἄλλους ἐπουργοὺς δὲν ἔχουμε νὰ ποῦμε
καὶ πολλὰ, ποιεῖ νὰ μὴν ἔχουμε νὰ ποῦμε καὶ τί-
ποτα. Κι ἂν αὐτοὺς πού γίνονται γιὰ πρώτη φορὰ
κι ἂν αὐτοὺς πού ἔχουν ἐπουργεῖν καὶ ἄλλοτε, κα-
νένας δὲ μᾶς ἐνθουσιάζει. Ἡ αὐτοί, ἡ ἄλλοι, τὸ ἴδιο
κάνει. Ὅσο ἡ ρουτίνα ζητάει ἀπὸ τοὺς ἐπουργοὺς
μονάχα κοιμητικὰ προσόντα καὶ τίποτ' ἄλλο, ἀπὸ κάθε
νέο Ὑπουργεῖο δὲν ποιεῖ νὰ ζητάει κανεὶς καὶ νέα
πράματα. Τὰ ἴδια καὶ τὰ συνηθισμένα. Τὴ πρόσωπα

μοναχὰ ἀλλάζουν, ἡ καλύτερα οἱ μάσκες, γιὰτὶ κάτουν
ἀπὸ κάθε μίση ἐποχικὴ βόσκεται πάντα τὸ ἴδιο
πρόσωπο μὲ τὶς ἴδιες ἰδέες — ἂν ὑπάρχουν καμιά
φορὰ καὶ ἡ ἐξὸν ἀπὸ τὶς κοιμητικὰς.

Μὰ γιὰ τὸν κ. Ράλλη διαφέρει τὸ πρόμα, καὶ
μπορεῖ νὰ πει κανεὶς. Βέβαια δὲν εἶναι ὁ Ἡρακλῆς
ποῦ θὰ σαρώσει τοὺς σταύλους τῆς Πολιτείας, οἷτε ὁ
Μεσοίας ποῦ θὰ ὀδηγήσῃ τὸ ἔθνος σὲ καινούρια
πολιτικὴ ζωὴ. Ἐχει ὅμως μερικὰ διαλεχτὰ χαρί-
σματα, πού μᾶς χρειάζονται γιὰ σήμερον ἕνα χάρι-
σμά του, τὸ σπουδαιότερον, εἶναι καὶ τὰ νεῦρα του.
Μὴ θαρροῦτε, χρειάζονται καὶ αὐτὰ καμιά φορὰ.
Γιὰ νὰ φήσουμε τίς ἄλλες περιστάσεις πού θαματοῦρ-
γησαν τὰ νεῦρα τοῦ κ. Ράλλη, θυμώμαστε μονήχα
τὰ Ὁρεοστεικὰ. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἂ βρισκό-
τανε ὁ μακαρίτης Ντεληγιάννης στὴν Ἐξουσία θάγ-
κάλαζε τρυφερὰ τὸ Μιστριώτη καὶ θὰν τὸν ἀνακή-
ρυχνε ἄλλῃ μὴ φορὰ γλωσσόφθορον κ' ἐθνικὸ πρό-
μαχον ἂν εἴταν πρωθυπουργὸς ὁ κ. Θεοτόκης θάβαζε
τὰ κλάματα καὶ θάφηνε τὸν Ἀρλεκίνο τῆς φιλοσοφί-
κῆς σχολῆς νὰ ὀργιᾷ τοὺς δρόμους τῆς Ἀθήνας
μὲ τ' ἀρλεκινόπουλά του. Ἐτυχε ὅμως νὰ εἶναι πρω-
θυπουργὸς ὁ κ. Ράλλης καὶ διὰ τὰ πράματα τελειώ-
σανε μὴ χαρὰ.

Θέλουμε νὰ ποῦμε πὼς ὅσο νὰ ποιεῖσιν ὁ
Κυβερνήτης μὲ μὲντὸ, πρέπει νὰ φημιστοῦμαστε ἡμεῖς
πυτυζόμενοι Κυβερνήτες μὲ νεῦρα.

Ο ΝΕΟΣ

Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης, ὁ κ. Ἀσημάκης Χρι-
στόπουλος, εἶναι ἀπὸ τοὺς παλιούς μνηστῆρες τοῦ
Ὑπουργείου καὶ ἀπὸ τοὺς παλιότερους ντεληγιαν-
νικούς.

Ὅλο τοῦτ' ἔχει, λένε, ὁ μακαρίτης Ὑπουργεῖο καὶ
ἔλα τὸν γελοῦσε. Κι ὁ κ. Ἀσημάκης κερσωμένος
σὰ στρεῖδι στὴ θέσιν του.

Ἐπρεπε λοιπὸν σὲ τὴν ἀφασίωση κομματικὴ
νὰ δοθεῖ μὴ μὲν δικαιοσύνη καὶ νὰ σοῦ ὁ κ. Ἀ-
σημάκης Ὑπουργός.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς κανένας δὲν παρκαπνέ-
θηκε. Μερικὰ μνηστῆρες εἶπαν πὼς τὸ Ὑπουργεῖο τῆς
Δικαιοσύνης ἔπρεπε νὰ δοθεῖ στὸν κ. Κατράλη πού
εὐτύχησε κάποτε νὰ μελετῇται ἀπὸ σιμὰ καὶ τίς
φυλακὰς καὶ τὰ ποινικὰ δικαστήρια κ' ἔτσι θάταν
ὁ καταλληλότερος γιὰ τὴν ἀναμόρφωση τῆς Δι-
καισύνης.

Δ'.

Ὁξω ἔχει στρώσει χιόνι καὶ ὁ κάμπος μακριὰ
ἀσπροφρογγισμένος τὰ γιορτινὰ ἐπαψαν νὰ φυσμα-
νοῦνε καὶ τὰ παλιὰ ξυλικά νὰ τρίβουν τὰ κλωνάρια
των. Κάμει μὴ ξεροπαγιά πού ὅλοι κρυμένοι κά-
του ἀπ' τὰ χοντὰ σκεπάσματα σφίγγουν τὰ χέ-
ρια σταδρωμένα στὰ στήθια των καὶ σηκώνουν πά-
νου τοὺς νόμους των. Καμιά φτωχὴ ἀφίλητη ἀκό-
μα κοπέλλα πού ἀγρυπνᾷ καὶ δουλεύει μπροστὰ
στὴν παραστία θυμᾷται τὸν καιρὸ πού θὰ λυώσουν
τὰ χιόνια καὶ θὰ λουλουδίσουν οἱ ἀλυγαλιές τὸ
μάτι τῆς φλογίζεται ἀπὸ τὸν πόθο τῆς χαρᾶς καὶ
τῆς ζωῆς καὶ τὰ χεῖλια ἀνοίγουνται σ' ἕνα μακάριο
χαμόγελο ἀπὸ τώρα. Ἡ νύχτα ἀνεμίζει τοὺς μεγά-
λους καὶ παράξενους ἥσιους τῆς καὶ τὰ φυλακί-
στυλα λαχταρισμένα ἀλυχοῦνε στὶς ἀβλές. Καὶ ὁ
ἀσκητὴς, πέρα στὸ μικρὸ καὶ τὸ ἔρημο μοναστήρι
πού εἶναι θεμελιωμένο στὸ σταχτερό τὸ βράχο πά-
νου, ἔχει ἀναμένο τὸ παλιὸ του λαδοκάντηλο καὶ
διαβάζει ἀκούρητος τὰ ἅγια βιβλία γιὰ τὴν ἀ-
βριανὴ γιορτὴ οὐδὲ τὸ βουητὸ τοῦ νεροῦ στὴ ρεμα-
τιά ἀκούει τώρα, γιὰτὶ καὶ ἀφ' οὗ εἶναι παγωμένο μὲ
τὸν ἄγριο χειμῶνα.

Μέσα στὸ στενὸ σπιτοκάλυβο ἡ γριὰ Μάμνηνα

ξυπνάει ἐξαφνὰ καὶ σκιαγμένη ἀνακάθεται στὸ
στρωμένο μιτάφι χουχουλίζοντας τὰ στεγνά τῆς
χέρια. Κοιτάει πρὸς τὸ παράθυρο, μὰ ὅλα εἶναι
θεοσκότεινα ὅξω καὶ κάτου καμιά κλάρα γυαλίζει
μὲ τὸ χιόνι πού εἶναι κοκκυλωμένη. Τὸ γέρικο καὶ
μαραμένο κορμὶ τῆς προυντύνεται ἀπὸ τὸ κρύο
σὰ νὰ τὴν κολυμποῦνε μὲ κροσταλλένιο νερὸ καὶ ἡ
γριὰ μὲ τᾶσπρα μαλλιά χτυπάει τὰ λιγοστὰ παλὰ
τῆς δόντια. Χώνεται πάλι κάτου ἀπὸ τὴ χοντρή
προκόβα καὶ πασκίζει νὰ ποικιμηθεῖ ἀπὸ συνήθιο.
Πῶχει ἀπὸ τὰ χρόνια ἀκόμα πού εἴτανε νιά, φαντα-
ζεται πανοῦ ἀπ' τὸ κερχί της μὴ μὲν μεγάλη καὶ φω-
τὴ λαμπάδα σὰν τὸν ἥλιο φεγγεβολὴ γιὰ νὰ κου-
ράζει τὰ μάτια μ' ἀφ' οὗ καὶ νὰ τὴν παίρνει ὁ
ὑπνος τὸ γληγορότερον.

Μὰ ἡ φλόγα τῆς νιότης ἐπέλασε τώρα καὶ κρυ-
ναι τρομερὰ τυλίγεται στὸ στρώμα της κουδάρη, ὅσο
μπορεῖ πιότερον, γιὰ νὰ ζεσταθεῖ καὶ ἀρχίζει νὰ φυ-
σᾷ τὴν ἀνάσα της πυκνὰ μὰ πάλι σύγκρουο φρεχτὸ
τὴν πιάνει καὶ βγάζει μὴ τρέμουλη καὶ ἀδύνατη
φωνή.

«Ἐεπάγιασα, Ρουμπίνα... Σήκου, μωρή, νὰ
μοῦ ρίξεις καὶ τὴν ἄλλη τὴν τρύπια προκόβα μας
πάνου... Χά, ἡ καμμένη μου! Κερφιά κὼς ἀπόψε».
Περιμένει, μὰ οὔτε μιλιὰ δὲν τῆς ἀποκρίνεται καὶ

Βλέπετε ὅμως πῶς ἀκόμα δὲν ἀρχίσανε νὰ ἐχτιμιοῦνται οἱ εἰδικότητες στὴν Ἑλλάδα. Νᾶξεις ἔναν Κερτάλη ἔτοιμο γιὰ Ὑπουργὸ τῆς Δικαιοσύνης καὶ νὰρπάξεις ὅποιον σου τύχει μπροστά σου!

ΜΙΑ

φοιτήτρα τῆς φιλολογικῆς ἐπειδὴ πῆρε «λίαν καλῶς» καὶ ὅχι «ἄριστα» ἔδωσε προστυχώτατα τοὺς καθηγητάδες τῆς καὶ σήκωσε τὸ ὀμπρελίνου τῆς νὰ χτυπήσει κτταμεσις τοῦ δρόμου κάποιον ἀπ' αὐτοὺς.

Πέρασαν δέκα δεκαπέντε μέρες ἀπὸ τότε καὶ οὔτε λέξη δὲν εἶχαμε σκοπὸ νὰναφέρουμε. Γελάσαμε μονάχα, γιὰτὶ τὰ πῆραμε, ὅπως καὶ πραγματικὰ εἶναι, ἔτσι σὰν ὑστερικὰ καμώματα, πού δὲ μπορούνε νὰ λείψουν ἀπὸ τὴ γυνίκα, ὅσο σοφὴ καὶ ἂν εἴναι.

Ἡ ἀδικημένη (:) ὅμως δὲ στυμάτησε ἴσχυε δῶ. Τράβηξε μπροστά. Ἀρχισε νὰ φανερώνει ὅλη τὴ γυνίκα καὶ κοσμοπολιά, νὰ δημοσιεύει δικτριβές, στί, ἐφημερίδες, νὰ βρίζει τοὺς καθηγητάδες τῆς βραχυτάτα καὶ νὰ βεδιώνει τὴ «νοῆμον κοινὸν καὶ τὴν γενναίαν φρουράν» πῶς δὲν ἐπῆρε ἄριστα ἐπειδὴ ὁ καθηγητῆς τῆς κ. Πολίτης εἶναι μαλλιαρὸς καὶ λόγου τῆς ἔτυχε νὰ εἴναι κουρεμένη.

Καὶ μνηστὶς στάθηκε δῶ: Μπᾶ! Στυμάται ἔτσι εὐκόλα ἡ γυνίκα καὶ κοσμοπολιά; Εἶπε καὶ ἄλλα, καὶ ἄλλα! Καὶ τί δὲν εἶπε! Μὰ τὸ ἀστείοτερο ἀπ' ὅλα πού εἶπε εἶναι πῶς ὁ κ. Πολίτης εἶναι ἀμαθὴς καὶ ἀγράμματος καὶ πῶς ὁ Γιάννης Ἀποστολάκης πού ζεστάθηκε μαζί της πῆρε τὸ Ἀριστα χατηρικά.

Ὅταν ὁ Πολίτης εἶναι ἀγράμματος καὶ ὅταν ὁ Ἀποστολάκης παίρνει χατηρικά τὸ Ἀριστα, ἡ κ. ἀδικημένη πρέπει δίχως ἄλλο νὰ διοριστεὶ ἀμέσως γενικὸς καθηγητῆς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς καὶ νὰ σπάσει ἀπὸ μιὰ ντουζίνα ὀμπρελίνα στὸ κεφάλι τοῦ κάθε ξυλοσκίστη καθηγητῆ τῆς.

Ἄλλη λύση δὲ χωράει.

ΘΕΛΟΥΝΕ

νὰ ποῦνε πῶς οἱ βουλευτάδες μας δὲν τῶχουνε γιὰ τίποτα νὰλλάζουν κάθε ὥρα καὶ στιγμὴ κόμμα, καθὼς εἶπε μάλιστα ὁ μακαρίτης Ροῖδης, νὰλλάζουνε συχνώτερο κόμμα παρὰ πουκάμισο.

Νὰ ὅμως πού ὁ κ. Ζυγομαλάς γιὰ νὰ γίνῃ ἀπὸ Ντεληγιαννικὸς Θεοτοκικός χρειάστηκε νὰ σύρει

ἀφτὴ γυλοσκάνει.

Γυρίζει καὶ ξαναγυρίζει, ζαρωμένη καθὼς εἶναι, κάτου ἀπὸ τὸ σκέπασμά της τὸ μάλλινον, γιὰ νὰ ἔβρει καμιά θέση πού νὰν τῆς πιάνεται καλύτερα. Τολμάει ὅμως καὶ ξεσκεπάζει λίγο τὸ κεφάλι της: ῥήχνει τὰ μάτια κατὰ τὴν ἄλλη γωνίαν ἀντίκρου πού ἡσυχάζει ἡ Ρουμπίνα, μὰ τὸ σκότος εἶναι πολὺ σύμπυκνον καὶ δὲ μπορεῖ τίποτα νὰ ξεδιαλύσει.

«Εὐπνα, μουρὴ ὑπναροῦ!» ἀγρίθει τὴ φωνὴ τῆς.

Ἀφογκάζεται ἀπότομο, ἐνῶ κρατᾷ τὸ τουρτουρίσμα τῆς, καὶ ὅλα εἶναι βουβὰ ὀλόγυρα καὶ οὔτε τὸ ἀνάσασμα τῆς Ρουμπίνας δὲν ἀκούγεται. Ἡ γριά Μάμνη ἀλαφιάζεται καὶ δίνει μιὰ κλωτσιὰ στὸ πᾶπλωμά της: στέκεται ὀλόρθη τώρα καὶ ἀρχίζει νὰ πασπατέβει μὲ τὰ μουνδισμένα ἀπὸ τὴν κριάδα χέρια τῆς τὸν τοῖχο γιὰ νὰ φτάσει κοντὰ στὴ γωνιά τῆς προγονῆς τῆς. Μὰ ἐκεῖ περικλίνεται τὸ πόδι τῆς καὶ σκοντάφτει πάνου στὴν σκούλα μὲ τὸ κριθαρίσιο ἀλῆβρι: στραβώνει τᾶχαμνὸ τῆς στόμα, ἐνῶ σωριάζεται χάμου καὶ βγαίνει μιὰ παλαβὴ φωνάρα.

«Τὴν κατάρρα μου νᾶξεις, παλιοσουρουκλιασμένη! Ἡ νιότη σου νὰ φύγει καὶ νὰ μπεῖς καὶ σὺ στὰ γεράματα σὰν κ' ἐμένα... Θὰ σὲ διορθώσω ἐγὼ τώρα μὲ τὸ βαριοκοίμισμά σου, στριγλοπούλι...»

μαζί του, σὰν ἡ ἀχελώνη τὸ καθοῦκι της, τοὺς θεσμούς.

— Κλαίω, λέει, τὸ θάνατο τοῦ Ντεληγιάννη γιὰ ἐθνικὴ ἀπώλεια, μὰ θὰ συμπράξω μὲ τὸ Θεοτοκικὸ κόμμα, αὐτὸ κηρυσσόμενον ὑπὲρ τῶν θεσμῶν!

Δίχως τοὺς θεσμούς δὲν ἔκανε βῆμα. Ὅχι, φέμματα;

ΥΠΑΡΧΕΙ

κάποιον παλιὰ κωμωδία μὲ τὸ τίτλο ἀδ' ἀνεψίος τοῦ θείου του. Δὲ θέλουσε νὰ ποῦνε πῶς ἔχει καμιά σχέση μ' αὐτὴ ὁ κ. Νώντας Ντεληγιάννης, μὰ ὁ ρόλος πούπαίξε στὸ σχηματισμὸ τοῦ Ὑπουργείου καὶ ὁ ρόλος πού παίζει ἀκόμα νὰ μιλάει σὲ κάθε περίπτωση γιὰ τὸ θεῖο του καὶ νὰ τονε λένε κάθε ὥρα καὶ στιγμὴ ἀνεψιό, θυμίζει ἄθελα τὸν τίτλο τῆς περιφημῆς κωμωδίας, ὅσο καὶ ἂν θυμίζει τόσο καὶ τὴν οὐσία της.

ΠΡΩΤΗ

κουδέντη πού εἶπε ὁ κ. Βουδούρης στοὺς ρεπόρτερ τῶν ἐφημερίδων, μόλις ἔγινε ὕπουργός τῶ Νευτικῶν, εἶπεν:

— Ν' ἀρχίσουμε ἀπὸ λύγια; Ἔργα! Ἔργα!

Ὅλα καὶ ὅλα. Ὁ κ. Βουδούρης δὲ χωρατεύει. Εἶναι ἀπὸ κείνους πού δουλεύουνε. Καὶ μάλιστα ἀπὸ κείνους πού δὲ ρεκληματίζουν καθόλου τὴ δουλιὰ τους. Ἀθόρυβος ἄνθρωπος. Καὶ μονάχα νὰναφερθεῖ τὸννομά του σὲ καμιά φημερίδα, μπορεῖ νὰ τοῦρθεῖ ἀποπληξία.

Τίτλοι ὑπουργοὶ πᾶς χρειάζονται βέβαια. Ὅχι φωνασκιάδες καὶ ρεκληματίζηδες.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ ΔΕ ΣΑΝΚΤΙΣ

Ο ΟΥΓΟΛΙΝΟΣ ΤΟΥ ΔΑΝΤΗ

(Ἡ ἀρχὴ τοῦ στο παρασμένο φύλλο)

Ὁ λόγος εἶναι ὅτι ὁ Οὐγολίνος ἐδῶ δὲν εἶναι ὁ προδότης, ἀλλὰ ὁ προδομένος. Βέβαια καὶ ὁ Οὐγολίνος εἶναι προδότης καὶ γι' αὐτὸ βρίσκεται ἐδῶ, ἀλλὰ μ' ἕναν πολὺ λεπτόγνωμο συνδυασμὸ ὅπως ὁ Παῦλος εἶναι δεμένος αἰώνια μὲ τὴ Φραγκίσκα, ὁ Οὐγολίνος εἶναι δεμένος αἰώνια μὲ τὸ Ρουγγέρο, πού

τὸν ἐπρόδωσε, δεμένος ὅχι ἀπὸ τὴν ἀγάπη, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ μῖσος. Στὸν Οὐγολίνο δὲ μιλεῖ ὁ προδότης, ἀλλὰ ὁ προδομένος, ὁ ἄνθρωπος ὁ πειραγμένος στὸν ἑαυτὸ του καὶ στὰ παιδιὰ του. Τὸ δικό του τὸν κρίμα οὔτε κὰν ἀπὸ μακριὰ τὸ θυμίζει: δὲν εἶναι ζήτημα γιὰ τὸ κρίμα του: κολημένος στὸ καὶ-καλο τοῦ ἐχθροῦ του, ὅργανο τῆς αἰώνιας δικαιοσύνης, εἶν' ἐκεῖ θύμημα ζωντανὸ καὶ γεμάτο πάθος τοῦ κριματῆ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ρουγγέρι. Ὁ προδότης εἶναι, ἀλλὰ δὲν εἶναι ὁ Οὐγολίνος: εἶναι αὐτὸ τὸ κεφάλι πού στέκει ἀποκάτου ἀπὸ τὰ δόντια του, πού δὲν κναι: ἕνα τίνχημα, πού δὲ βγαίνει: μιὰ φωνή, ὅπου κάθε πνοὴ ζωῆς εἶναι σβυμένη, τὸ τελευταῖον ἰδεώδες τοῦ πετρωμένου ἀνθρώπου. Ὁ Οὐγολίνος εἶναι ὁ προδομένος πού ἡ θεὴ δικαιοσύνη ἐκόλλησε σ' ἐκεῖνο τὸ καὶ-καλο, καὶ δὲν εἶναι μόνον ὁ δῆμιος, πού ἐνεργεῖ προσταγμένος καὶ μένει ξένη ἡ ψυχὴ του, ἀλλὰ εἶναι μαζί ὁ πειραγμένος ἄνθρωπος πού βρᾷναι ἀπὸ δικό του τὸ μῖσος καὶ τὴν ἐκδίκηση. Τὸ νόημα τῆς ποιητῆς εἶναι ὁ νόμος τῆς ἀνταπόδοσης: ἡ τὸ contrapasso, καθὼς θὰ εἴπῃ ὁ Δάντης: ὁ Ρουγγέρος γίνεται τ' ἄγριο φαγὸν ἐνῶς ἀνθρώπου πού ἐξ αἰτίας του ἀπέθανε ἀπὸ πείνα, αὐτὸς καὶ τὰ παιδιὰ του. Ἄν τὸ νόημα ἔμενε μέσα σ' αὐτὰ τ' ἀφρημένα ὄρια, ὁ τρόπος τῆς ποιητῆς θὰ προξενούσε ἀηδία καὶ δὲ θὰ τοῦ εἴπατε κατὶ πού θὰ ἦταν ἀλλόκοτο. Ἐδῶ ὅμως ἡ ἀηδία παίρνει ἀμέσως τὴν ὄψη τῆς ὑψηλῆς φρίκης, ἐπειδὴ ὁ ἐκτελεστής τῆς ποιητῆς δὲν εἶναι ἕνα ὅργανο ἀφρημένον καὶ ἀδιαφορὸ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ εἶναι ὁ ἴδιος ὁ πειραγμένος πού χρεοκτᾷναι στὸν ἐχθρό του τὴν πείνα τοῦ μίσους καὶ τῆς ἐκδίκησης. Σ' αὐτὸ δὲν ἐπρόσεξαν κάποιοι ὑπομνηματογράφοι τοῦ Δάντη τρυφεροζύμωτοι τόσο, πού στουμπώνουν τὴ μύτη τους γιὰ νὰ μὴν ἀκούσουν τὴ βοῶντα ἀπὸ τὰ μυαλὰ καὶ ἀπὸ τὸ αἶμα καὶ κραζοῦν ἄπρεπο τὸ θέημα καὶ δυσάρεστο. Γιὰτὶ τοῦτο; Γιὰτὶ στὸν ἀναγνώστη εἶναι δύο ἐντύπώσεις καὶ στὸν ποιητὴ μιὰ μόνη. Ὁ Δάντης συνεπαρμένος ἀπὸ τὴ φρίκη γιὰ τὸ συμβᾶν καὶ μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Οὐγολίνου στὸ νοῦ του αὐτοσχεδιασμένη ἀπὸ καιρὸ καὶ θερμὴ δὲ σταματᾷ στὰ μυαλὰ καὶ στὸ αἶμα, πού μπαίνουν σὰν εἰκόνες συγχυσμένες μέσα στὸ ἔρμα τοῦ αὐτοῦ λέει: τὸ καὶ-καλο καὶ ὅλα τὰ ἄλλα: καὶ ὅταν ὁ Οὐγολίνος σηκώνει τὴν κεφαλὴ καὶ μὰς ξεσκεπάζει: ἐκεῖνο τὸ καὶ-καλο πού αὐτὸς εἶχε χαλάσει, ὁ Δάντης δὲν κοιτάζει βέβαια τὸ καὶ-καλο, ἀλλὰ τὸν Οὐγολίνο, καὶ ρίχνοντας στὴ μέση τὴν ἄγριαν εἰκόνα τοῦ φαγιοῦ καὶ κἀνοντας τὸν νὰ σφογγίξῃ τὸ στόμα

παγωμένος αἶρας χύνεται καὶ τὴ βάραιε στοὺς κόρπους.

«Ρουμπίνα! Ρουμπίνα!...» κραεῖ βαθιὰ καὶ βραχνισμένη. Ἐνα συρτὸ καὶ παραπονεμένο βέλσασμα τῆς γίδας ἀπὸ τὸ πλαγιανὸ τάχους: ἀπαντᾷ στὸ ἔρημο φώναγμα τῆς. Βλέπει μακριὰ τὸν κάμπο χιονισμένο κ' ἐκεῖ πού βγαίνει ὁ ἥλιος ἕνα θαμπὸ καὶ ἀδύνατο φῶς. Οἱ βαλανιδιὲς χιονοφορτωμένες καὶ ἄρτες μαβρίζουν κάπου κάπου μονάχα σ' ἐκείνη τὴν ἀσπράδα μέσα. Ἡ φρίκη τῆς χιονάτης νύχτας καὶ τῆς σιγαλίας ὁ τρόμος κάμουν τὴ γριά Μάμνη νὰ σπρώξει μὲ κρότο τὴν πόρτα καὶ νὰ κλειστῇ παλε μέσα γλήγορα.

Ῥήχνει στίς πλάτες τὸ πᾶπλωμα καὶ ἀκουμπᾷ, ἐνῶ καθεται, στὴν κώχη: δὲν ἔχει ζῦλα νὰνάφει καὶ κρεμάει συλλογισμένη τὸ κεφάλι ὀμπρός: ἀγγίζει κουλουρισμένη τὰ στήθια τὰ γόνατα πού τὰ περιδίνει μὲ τὰ δύο τῆς χέρια τὰ μελανισμένα. Τρέμει σύσσωμη σὰν τὸ τρικυμισμένο τὸ νερὸ καὶ γουρλώνει τὰ μάτια τὰ θαμπωμένα πρὸς τὸ ἀναμμένο φῶς. Ὁ νοῦς τῆς πετάει κοντὰ στὸ ἄφαντο προγόνι τῆς καὶ ἀρχίζει νὰ φοβᾷται τὴν ἐρημικὴ τῆς. Δὲν καταλαβαίνει τίποτα καὶ κάποτε λόγια μὲ πόνο βγαίνουν ἀπ' τὰ σουφρωμένα χεῖλια τῆς ἀνάρια ἀνάρια, σὰ νὰκολουθοῦν ἕνα χαμένο πᾶμα...

Πιάνεται ἀπὸ τὸν τοῖχο καὶ ἀνασηκωνόμενη κάμνει δυὸ πηδῆματα ἀπὸ τὴν πολλὴ τῆς λύσσα καὶ ἀρχίζει νὰ γροθοκοπάει τὸ ἀχυρένιο προσκέφαλλο τῆς Ρουμπίνας, θαρρῶντας πῶς εἶναι ἀφτὴ μπροστά της.

Μὰ σὰ δὲν ἀκούει οὔτε βογγητὸ οὔτε κλάμμα ξαφνιάζεται καὶ θαμαίνεται: τρέχει στὴ χθόλη, ἀνάρτει, φυσώντας σ' ἕνα κάρβουνο μὲ σκίζα δαδιοῦ καὶ τὴ σηκώνει στὸ σκοτάδι νὰ φέξει. Χοχλάζει θερμός, στὰ στήθια τῆς μέσα, ὄντας νογᾷ τὸ στρώμα τῆς Ρουμπίνας ἀδειανὸ καὶ τὴ θύρα μὲ τὸ μάνταλο βγαλμένο.

Ὁ καπνὸς τοῦ δαδιοῦ πού καίει τὴ φλογώνει καὶ τᾶχαρά τῆς μάτια γιομίζουν ἀπὸ δάκρυα: τὰ φῆνει μέσα σ' ἕνα κολοβωμένο βάζο καὶ σέρνει στὸ πλάγι: τὰ σκρόπια καὶ ἀνακατωμένα μαλλιά τῆς: ὁ μπρουμὰς ἔχει φύγει ἀπ' τὸ κεφάλι καὶ ἡ ἄσπρη ἐκείνη κορφή ραντάζει σὰν ἕνα πᾶμα πού δίνει κατὰκαρδὰ τὸν πόνο μιᾶς περασμένης πιά ζωῆς. Τρίβει μὲ τίς ἀπαλάμεις τὰ δακρυσμένα μάτια καὶ σφίγγει πιὸ πολὺ τὰ σκουτιά στὸ κορμὶ τῆς πού τὸ συνεπαίρνουν κάθε στιγμὴ οἱ ἀνατριχίλες.

«Ἐφύγε, ἐφύγε...» λέει καὶ σηκώνει: κατὰ τὸ μαβρισμένο νταβάνι τοὺς γρόθους.

Σὰν ἀνοίγει τὴν πορτοῦλα γιὰ νὰβγεῖ ὀξω, ἕνας

μέ τα μαλλιά εκείνης τῆς κεφαλῆς σὰ νὰ ἦταν τρα-
πεζομάντηλο, τρομάζει τόσο τὴ φαντασία ποὺ τὴν
κρατεῖ ἐκεῖ καὶ δὲν τὴν ἀφήνει νὰ ξεχάσῃ στὸ ἐπί-
λοιπο τοῦ θεάματος. Ὅποιος θέλει νὰ νοστιμευθῇ
μὴ ποίηση πρέπει νὰ ξανακάνῃ μέσθ του ἐκείνη
τὴν πρώτη πλαστικὴ στιγμὴ τοῦ ποιητῆ. Ἐμεῖς
ὅμως τὸ ἔσθια αὐτὸ τοῦ Οὐγολίνου τὸ μαθαίνουμε
ἀπ' ἐξῶ ἀπὸ παιδιὰ, καὶ τὸ λέμε ὡραῖο πιστεύον-
τας στοὺς δασκάλους μας, καὶ ὅταν ξυπνάει καὶ
σ' ἐμᾶς τὸ αἶσθημα τοῦ ὠραίου, εἶναι πολὺ ἀρ-
γὰ ἡ πρώτη καὶ ἔπλαστη ἐντύπωση εἶναι χα-
μένη ἀνοικονόμητα, καὶ δὲν ἡμποροῦμε νὰ τὴν
ξαναῤῥοῦμε, δὲν ἡμποροῦμε νὰ τὴν ξανακάνουμε.
Κρυμμένοι δὲν αἰσθανόμαστε, ἀναλύουμε τὸ νόημα
ἀκέραιο μᾶς ξεφεύγει, καὶ ὅσο λιγώτερο ἔχουμε τὴ
δύναμη νὰ ξαναδράζουμε τὸ σύνολο, τόσο περισσό-
τερο σταματοῦμε στὰ μέρη, καὶ τότε εἶναι φυσικὸ
νὰ ξανοίγουμε τὰ μυαλὰ καὶ τὸ αἶμα καὶ νὰ στου-
πώνουμε τὴ μύτη μας. Ὅποιος ἔχει τὴν δύναμη νὰ
ξεπλυθῇ ἀπ' αὐτὲς τὲς δευτέρες ἐντύψεις καὶ νὰ
ξαναπαρθεῖν τὸ καλλιτεχνικὸ τοῦ αἰσθημα, δὲ
βλέπει ἐδῶ τέτοντες νεῦρα καὶ μυαλὰ ἢ φαντασία
τοῦ Δάντη εἶναι γοργὴ καὶ δὲν τοῦ ἀφήνει καιρὸ νὰ
τὸ κάμῃ, ἀλλὰ μένει σὰν τρομασμένος καὶ μηδενι-
σμένος μπροστὰ στὴν κολοσσάια ἐκείνην ἐμφάνιση,
χορτάτῃ ἀπὸ μῖσος, καὶ μῖσος ἔχει κομμητικὸ, ἀλλ'
ἀνθρώπου καὶ πατέρα πληγωμένου, καὶ υποψιάζεται
κάποιαν τρομερὴν ἱστορίαν ποὺ ἐρερεῖν γέννημα ἀν-
θρώπου σὲ μιὰ πράξη τόσο ἀπάνθρωπη, τόσο ἄ-
γρια. Καὶ βέβαια ὅταν ὁ ἄνθρωπος μὲ ἀναλογίαις
τόσο φανταστικῆς παρουσιάζεται στὴ σκηνή, τραβᾷ
στὸν ἑαυτὸ του τὸ μάτι καὶ τὴν ψυχὴ τοῦ θεατῆ καὶ
τοῦ κλέφτει κάθε ἄλλην ὄψιν, κάθε ἄλλην ἐντύ-
πωση. Παρατηρήσετε τώρα πόσο μεγάλες ἀναλογίαις
ἐδῶσε ὁ Δάντης σὲ τοῦτον τὸν Οὐγολίνο. Φαίνεται
πῶς ἐκεῖνι ἡ πράξη του τόσο ἀσυνήθιστα ἄγρια
εἶναι ἡ κυριαστὴ ἐκκράση τοῦ μίσους του, καὶ πῶς
εἶναι ἀρκετὴ νὰ πληρῇ μὲ τρόμο τὴ φαντασία· ἐξε-
ναντίας, αὐτὸς εἶναι ἀγριώτερος ἀπὸ τὴν πράξη του
καὶ σ' αὐτὴ τὴν πράξη φανερώνει τὸν ἑαυτὸ του καὶ
δὲν εἶναι εὐχαριστημένος, σὰν ἕνας κακοεὐχαριστη-
μένος τεχνίτης ποὺ δὲ βλέπει στὸ χαρτὶ τὸ ἰδεῶδες
του καὶ δὲν τὸ ἐλπίζει. Ὁ πόνος τοῦ Οὐγολίνου
εἶναι ἀπελπισμένος, ἔχει χορταμένους, ἔχει ἡμερωμένους
ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐκδίκησιν· ὁ πόνος του μένει ζωντανός,
τόσο ποὺ μόνο νὰ τὸν στοχάζεται δακρύζει, σὰ
νὰ τὸν εἶχαν τώρα τώρα πειράζει. Ὡς καὶ στὸ
Σαίξπηρ εἶναι ἕνας πατέρας ποὺ τοῦ σκοτώνουν τὰ

παιδιὰ του, καί, τί κάνεις; τοῦ φωνάζει ἕνας φίλος·
μὴ παῖς τὸ καπέλο σου, μὴ στρίφης εἶσι τὰ μάτια
σου· σκέψου νὰ ἐκδικηθῇς. — Αὐτὸς δὲν ἔχει παι-
διά! ἀποκρίνεται ὁ Μάκδουφ. Ἀπόκριση τρομαχτικὴ,
ποὺ σὲ κάνει νὰ ἰδῇς στὸν πατέρα τὴν ἀπελπισίαν
γὰ τὴν ἐκδίκησιν, ἀφοῦ δὲν μπορεῖ νὰ σκοτώσῃ τὰ
παιδιὰ ἐκείνου ποὺ τοῦ σκότωσε τὰ παιδιὰ του.
Ἀλλὰ τὸ νόημα τοῦ Δάντη εἶναι ἀκόμη ὑψηλό-
τερο. Ὁ Οὐγολίνος ἔχει ἀποκάτου ἀπὸ τὰ δόντια
τοῦ τὸν ἐχθρό του, καὶ μένει ἀνικανοποίητος, ὅχι
γιατὶ ἐπιθυμᾷ ἐκδίκησιν μεγαλύτερη, ἀλλὰ γιατί
δὲν ὑπάρχει ἐκδίκησιν ποὺ νὰ μπορῇ νὰ χορτάσῃ
τὸν πόνο του, νὰ εἶναι ἰσόμετρη μὲ τὸ μῖσος του.
Ὁ πόνος του εἶναι ἀπειρος· ἡ ψυχὴ του μένει παρα-
πάνου ἀπὸ τὴν πράξιν του. Ἐσημείωσαν οἱ κριτικοὶ
κάποιαν ὁμοιότητα στὰ πρῶτα λόγια τοῦ Οὐγολίνου
καὶ στὰ πρῶτα τῆς Φραγκίσκας (6)· εἶναι βέβαια
καὶ στὰ δύο τὸ ἴδιο νόημα, ἀλλὰ μὲ διαφορετικὴ
μουσικὴ. Καὶ στές δύο θέσεις εἶναι καὶ ὅμοιο καὶ
καὶ διαφορετικὸ, ὅμοιο νόημα, μὲ διαφορετικὸ αἰ-
σθημα. Καὶ οἱ δύο θυμοῦνται μὲ πόνο τὰ περασμένα.
Στέργουν κ' οἱ δύο τὴν ἐρώτησιν τοῦ Δάντη, καὶ
κλαῖνε μαζί καὶ μιλοῦν. Ἀλλὰ γὰ τὴ Φραγκίσκα
εἶναι περασμένα γλυκὰ κ' εὐτυχισμένα, ποὺ σμίγον-
ται μὲ τὴν τωρινὴ δυστυχία, καὶ ἡ ἐρωτευμένη ψυχὴ
τῆς εὐγενίζει τὸ κλάμα καὶ ὁμορφαίνει τὸν πόνο, κα-
θὼς δείχνουν οἱ μαλακοὶ καὶ γλυκύτατοι ἐκεῖνοι
στίχοι.

... Πόνος μεγαλύτερος δὲν εἶναι
παρὰ νὰ θυμῇς τὰ εὐτυχισμένα χρόνια
στὴ δυστυχία
'Αλλ' ἀνίσως τὴν πρώτη ρίζα νὰ γνωρίσης
τῆς γλυκειᾶς μας ἀγίας ἔχεις τόσο πόθο,
θὰ κάμω σὰν ἐκεῖνον ποὺ μιλεῖ καὶ κλαίει.

Κόλαση V. 121—126

Γιὰ τὸν Οὐγολίνο περασμένα καὶ τωρινὰ ἔχουν
ἕνα χρῶμα, εἶναι ἕνας μόνος σπαραγμός ποὺ ξυπνᾷ
αἰσθήματα ἄγρια καὶ ξανασταίνει τὸ πῆσμα· ἀνά-
μεσα στὰ δάκρυά του βλέπεις νὰ λάμπῃ ἡ φλόγα
τοῦ μίσους. Τὸ κατατρώγω εἶναι βαλμένο σιγὰ στὸ
δακρύζω· αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος κλαίει, ἀλλὰ τὸ κλάμα
του σὲ τρομάζει, καὶ θαρρεῖς κάθε στιγμὴ πῶς μὲς
τὴ μέση ἀπὸ τὰ δάκρυα, ξαλλάζοντας τὸν πόνο σὲ
λύσσα, ξαναθαγκάνει ἐκεῖνο τὸ καύκαλο. Μιλεῖ καὶ
κλαίει, ὅχι βέβαια γὰ νὰ κάμῃ χάρη τοῦ Δάντη,

(6) Νὰ μιλῶ θὰ μ' ἰδῇς μαζί καὶ νὰ δακρύζω.
Θὰ κάμω σὰν ἐκεῖνον ποὺ μιλεῖ καὶ κλαίει.

καθὼς ἡ Φραγκίσκα, ἀλλὰ ἀπὸ μῖσος, γὰ νὰ καρ-
πίσουν τὰ λόγια του στίγμα στὸν προδότη. Ἡ ὑ-
στερη ζωγραφία εἶναι σ' αὐτὸ τὸ τρομερὸ τέτοιος
γείτονας. Ἡ λέξη γείτονας ξυπνάει μίαν ἰδέαν γλυ-
κειᾶ φίλης καὶ ἀγάπης ἀνθρώπων ποὺ ζοῦν μαζί
καὶ συναναστρέφονται, ἀλλὰ στὸ στόμα τοῦ Οὐγο-
λίνου εἶναι πικρὴ εἰρωνεία.

Μ' αὐτὸν τὸν παθητικὸ συνδυασμὸ ἡ ποίηση
μπάνει καὶ σ' αὐτὸ τὸ πεζὸ βάθος τῆς Κόλασης,
καὶ λυώνει τὸν πάγο καὶ ἀνασταίνει τὴ ζωὴ. Καὶ ἡ
ποίησις δὲν εἶναι ἄλλος παρὰ ἡ παράστασις τῆς προ-
δοσίας, ποὺ εἶναι τὸ κρίμα ποὺ παιδεύεται ἐδῶ σ' ὁ-
λες τοῦ τῆς βαθμολογίας, καὶ τὴν κάνει ὅχι ὁ προ-
δότης, ποὺ ἡ σκληρυμένη καὶ γι' αὐτὸ παγωμένη
καρδιά του εἶναι νεκρὴ γιὰ κάθε αἶσθημα, εἶναι ἀκί-
νητη σὰν ἐκεῖνο τὸ καύκαλο, ἀλλὰ τὴν κάνει τὸ
θύμα, ποὺ ἔγινε δήμεῖός του.

Ἀφοῦ ἐπλάσθηκε αὐτὴ ἡ θέση, τὸ βασίλειο τῆς
παγωμένης καὶ πεζῆς ἀνάγκης ξαναγίνεται τὸ ἐλεύ-
θερο βασίλειο τῆς τέχνης. Ἀν ὁ Οὐγολίνος, σὰν προ-
δότης, εἶναι καὶ αὐτὸς ἀνάμεσα στοὺς παγωμένους,
σὰ θύμα, βαλμένο ἐκεῖ ἀπὸ τὴ θεῖα δίκη μὲ τὴν
κεφαλὴ καπέλο τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐχθροῦ ποὺ τὸν
ἔβλαψε, εἶναι ὅχι μοναχὰ ἕνα ὄργανο μοιραῖο τοῦ
αἰώνιου νόμου, ἀλλὰ καὶ ὁ πειραγμένος ποὺ βάνει
στὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἔργου ὅλα τὰ παθητὰ αἰσθά-
νεται σὰν ἄνθρωπος καὶ πατέρας. Γι' αὐτὸν τὸ
λόγο στὴν παράστασιν τῆς ποιήσεως, ἡ ἰδέα τῆς δι-
καιοσύνης μένει ἕνα νόημα κρυμμένο· οὕτως ὁ ποιητὴς
κάνει γι' αὐτὴν κανέναν ὑπαινυγμό, οὕτως ὁ Οὐγολίνος
ἔχει συνείδησιν αὐτῆς τῆς ιδέας. Ὁ Μπερτράμ ντὰλ
Μπόρνιο (7) ἄλλο δὲν εἶναι παρ' ἀμαρτωλὸς καὶ κο-

(7) Μπερτράμ ἢ Μπερτράνδος ντὰλ Μόρνιο, ἄξιος ποιη-
τῆς καὶ γενναῖος πολεμάρχος. Ὁ πρίγκιπας, ποὺ αὐτὸς
ἐπαρκεῖν νὰ πολεμήσῃ μὲ τὸν πατέρα του, εἶχε ὀ-
νομα 'Ενρίκος' εἶχε τὸ ἴδιο ὄνομα καὶ ὁ πατέρας. Γι' αὐτὸ
τοὺς ἐξεχώριζαν ὀνομάζοντας τὸν πρῶτον νιὸ βασιλιά.

'Αλλ' εἰμὲνα ἐγὼ καὶ τὸ πλῆθος νὰ κοιτάξω,
καὶ εἶδα τί, ποὺ θὰ φοβόμουν, δίχως ἄλλην
ἀπόδειξιν νὰ φέρω, νὰ ἱστορίσω μόνος.

'Αλλ' ὅμως θάρρος, ἡ συνείδησις μοῦ δίνει,
ἡ καλὴ συντροφία ποὺ ἔσπινδα εἶναι θαρρεῦτρα
τοῦ ἀνθρώπου, ἂν καθαρὸ τὸν ἑαυτὸ της νοιώθει.

Εἶδα, καὶ φαίνεται μοῦ ἰσχυρὴ νὰ τὸ βλέπω,
ἕνα κορμὶ δίχως κεφάλι νὰ προβαίνει,
ὡς προβαίνει, κ' οἱ ἄλλοι ἀπ' τὸ κακὸ κοπάδι.

Τὸ κομμένο κεφάλι ἀπ' τὰ μαλλιά βαστοῦσε
ἀπὸ τὸ χέρι κρεμασμένο σὰ φανάρι,
κ' ἐκεῖνο ἐμᾶς θωροῦσε κ' ἔλεγε· Ὀμιμένα!

«Τὸ βράδι ἐπλάγιασε νηστικὰ ἡ Ρουμπίνα. Δὲν
ἤθελε νὰ φάει καὶ μοῦ γυρνοῦσε τὰ μούτρα, σὰ νὰ
κρύβονταν ἀπὸ μένα... Ἀλλὰξ τώρα... Τί νᾶχει
τοῦ διαβόλου ἡ κοπέλλα;— Μοῦ εἶπαν, ναί!.. Μιὰ
βδομάδα πέρασε... Κάτου ἀπὸ τὴ μακριὰ στράτα
μὲ τίς παλιὰς τίς ἀμυγδαλιὰς, καθὼς γυρνοῦσα τὰ πό-
θερα... Ἀγαπᾷ ἕνα νέον κυνηγὸ, μὰ εἶναι μικρὴ
ἀκόμα... Θυμᾷται σὰν τώρα τὸν καιρὸ ποὺ τὴ
γέννησε ἡ μάνα της: Ἐσερναν τότες οἱ ἀγελάδες.
Δεκαπέντε χρόνια πᾶνε τώρα. Ὁ πατέρας ἐπηδοῦσε
ἀπ' τὴ χάρι του καὶ ἡ μάνα της κατέβαζε στὰ
βυζιά τότε τὸ πρῶτον γάλα γιὰ νὰ ροιζᾷσιν ἡ μικρὴ
Ρουμπίνα. Ὅταν ἡ κορασὶς ἀρχίσει νὰ χαμογελάει,
ἡ μάνα της ἀρρώστησε καὶ πέθανε... Ὁ πατέρας
ἐκλάψε πολὺ καὶ ἔφησε τὰ γένια νὰ μαδρῖσουν τὸ
ἄσπρο του πρόσωπο, μὰ ὕστερα πῆρε στὴν ἀγκαλιά
τὸ μικρὸ, τὸ ἐσήκωνε στοὺς ὤμους καὶ περπατώντας
στὴν ἐρημὴ ἀβλὴ ξεγνοῦσε τὴ λύπη του... Ἐγὼ τὸν
κοιτοῦσα γυμνὴν στὸ παράθυρο καὶ τοῦ ἐρρηγνα γα-
ρούφαλα καὶ βασιλικὸ καὶ ἀφτὸς μὲ τὸν καιρὸ ἀρχίσε
νὰ μοῦ χαμογελάει... Τὰ στήθια μου γλυκανάσκιαν
καὶ τὰ μάγουλά μου ροδοβάφουνταν καὶ ξεχνούσα κ'
ἐγὼ τὸν πόνο ποὺ τόσα χρόνια ἔμεινα ἀνύπαντρη γιὰ
τὴν ἀγάπην του... Ὑστερα εἶνα γυναίκα του. —
Σὰν τὸν πῆραν στὸ σφερί, δὲν τὸν ἀγκάλιασα

πιά... Ὁ πόλεμος τὸν ἐθέρισε καὶ ἀφτόν...—Θᾶναι
δεκαπέντε χρόνων καὶ ἡ κουμπάρα μοῦ ἔκρανε γιὰ
τὸ νέο κυνηγὸ ποὺ τὸν ἀπαντᾷ πέρα στὴς μπά-
ρες... Μὴν τάχα ἔφυγε μαζί του;.. Τί θὰ κάμω μο-
ναχὴ μου τώρα;..»

Κ' ἐκοιτοῦσε κρουσταλισμένη τὸ δαδί ποὺ ἔ-
δινε τὴ στερεὴ ἀναλαμπὴ στὴν παλαμισμένη κά-
μαρα.

Μένει ἀσάλεφτη τώρα καὶ σκανιάζει. Τὸ μάτι
της θολώνεται καὶ ἀρχίζει νὰ βγαίνει ἀριὰ δάκρυα
ποὺ κυλοῦν καὶ ἀφτὰ στὰ ἀργασμένα παρὰ μά-
γουλά της· φορμάει σταλαξί ἀπὸ τὰ ξερόχειλα ποὺ
σαλεύουν σιγὰ καὶ λένε·

«Ἐρημη!.. Ἐρημη!..»

Ἡ μέρα γλυκοφέγγει καὶ τὰ σκοτάδια σιγὰ
σιγὰ ἀποτραβιζοῦνται κατὰ τίς μάθρες σπηλιὰς καὶ
τάνηλιαγα τὰ γκρέμνα. Θυμᾷται πάλε ὁ Γῆλιος
τὸν κόσμο καὶ ἀνεβαίνει πίσω ἀπ' τὰ μακρινὰ βουνὰ
γιὰ νὰ τὸν θωρήσει μ' ἀγάπην.

Ἡ πορτοῦλα τριζοβολᾷ καὶ ἡ χαμένη Ρουμ-
πίνα σὰν τὴ βρεγμένη γάτα μπαίνει ξανά στὸ πα-
τρικόσπιτο μὲ περπατησιὰ φυλαγμένη. Τάνα-
βλέμματά της πετοῦνε λάμψες ἐδῶ κ' ἐκεῖ καὶ τὰ
ρόδινα φτερούγια τῆς μύτης μὲ γληγοράδα κινουῦν-
ται καὶ ἀνασαίνουν τὸν καθαρίο ἀέρα τῆς ἀβγῆς.

Μὰ στὸ μπάσιμο τώρα ἀπολύεται ἡ γριά καὶ τῆς
σφυρᾷ κατὰμουτρα.

«Ποῦ εἶσαν, κακὸ προγόνι; Ποῦ ἔτρεχες στὴ
νόχτα μέσα; Ποιὸν ἀρώτησες, μωρή, κ' ἐβγάξες
ὄζω;..» Καὶ τῆς ἀνάφτει σπάλιαρο στὰ τρυφερά
τῆς μάγουλα μὲ τὴν ἀνάποδην τοῦ κοκαλίνιου τῆς
χεριοῦ τόσο ποὺ τὰ φτιά τῆς βουίζουν πολλὴν ὥρα

Ἐγυρεν ἐκείνη καὶ πέφτει· χάμου στὰ γόνατα
γιὰ νὰ παρακλῇσιν· μὰ ἡ γριά λυσσομανιάζει καὶ
δὲ θέλει νὰ νοιώσει ἀπὸ παρακλίσεις· τὴ ζουλάει μὲ
τὸ ποδάρι στὴ ράχη καὶ ἡ ἔμοιρη Ρουμπίνα σέρνε-
ται μὲ βογγητὰ τριγύρω, βγαζόντας τσιρικτὲς φοι-
νές· σκοῦζει κάποτε παραξένον καὶ λέει· «Μαννούλα
μου! μαννούλα μου!..» σὰ θυμᾷται τὴν παραχω-
μένη μάνα της. Μελανιάζει τὸ κορμὶ της ἀπὸ τὰ
χτυπήματα καὶ τὸ χῶμα κατὸ βρέχεται ἀπὸ τὰ
δάκρυα ποὺ ἔλυσαν τὰ μάτια της. Μὰ ἡ γριά
ἀπὸ πᾶν φρενιασμένη δὲν πάθει.

«Ποῦ χάθηκες ἀπόψε;.. Ποῦ ἐξενύχτησες, ἀνή-
μερη σκύλλα;.. Θὰ σὲ σκοτώσω, θὰ σὲ σκοτώσω!..»

(Στᾷλλο φύλλο τελειώνει)

ΣΠΗΛΙΟΣ ΑΝΘΙΑΣ